

strana 120, levo gore
vilko gecan
bersaljer
1922.

strana 120, levo dole
marij pregelj
crtež
1966.

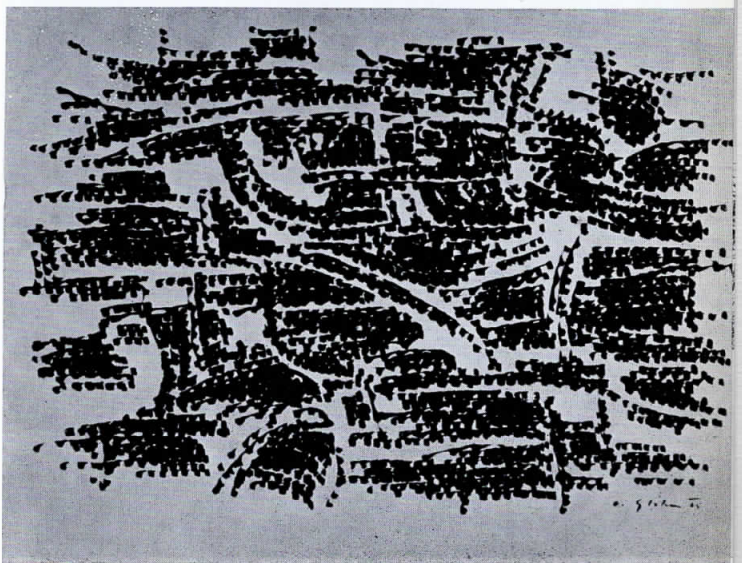
strana 120 desno
dušan vlajić
figura logoraša
1943.

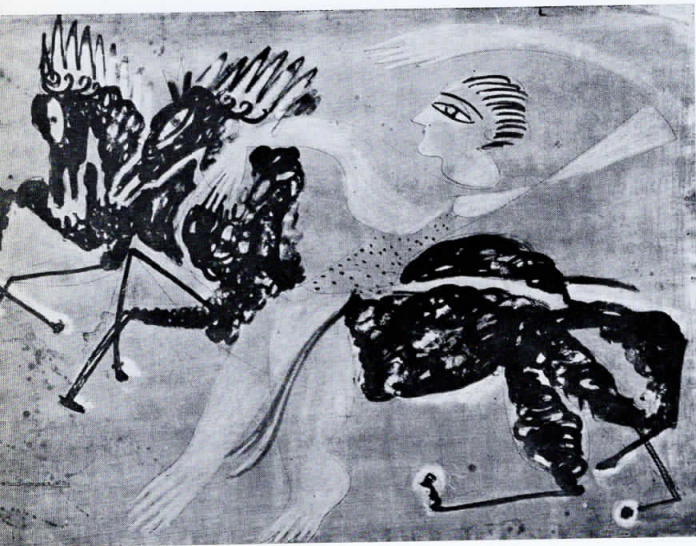
strana 121, levo
radojica živanović-noje
drvo očiju

strana 121, gore desno
zoran petrović
general dizalica
1955.

strana 121 dole
oton gliha
gromače
1965.

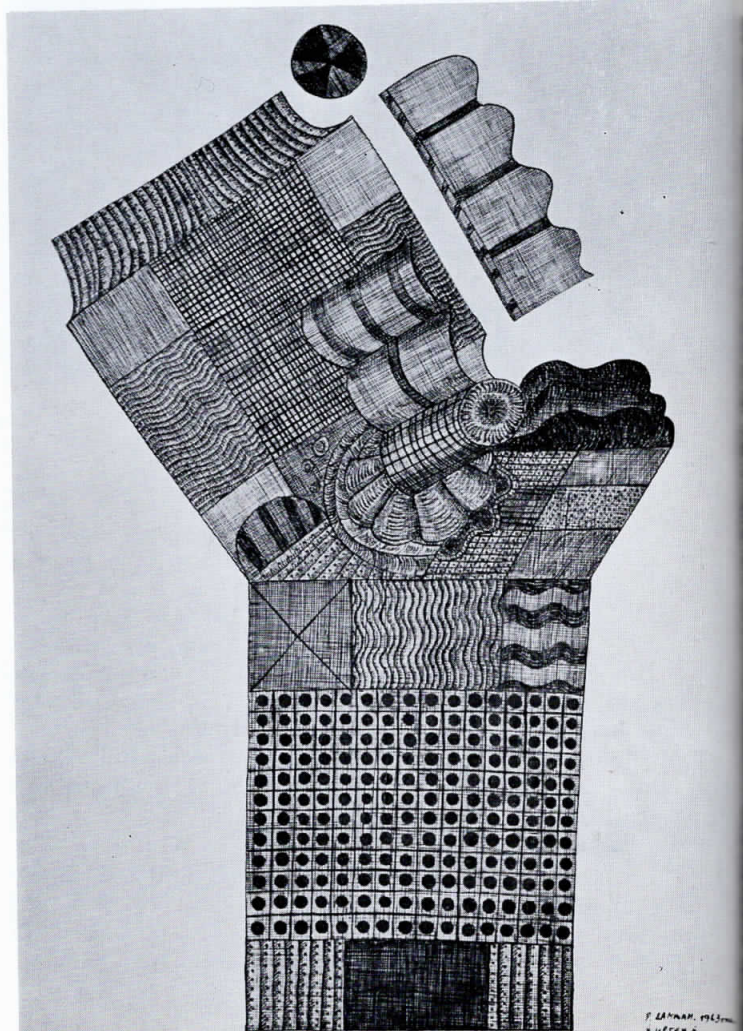
strana 122, levo gore
lazar vozarević
 crtež
 1952.

strana 122, levo dole
dado (miodrag đurić)
 crtež
 1963/64.

strana 122, desno gore
dragan lubarda
 crtež
 1963.

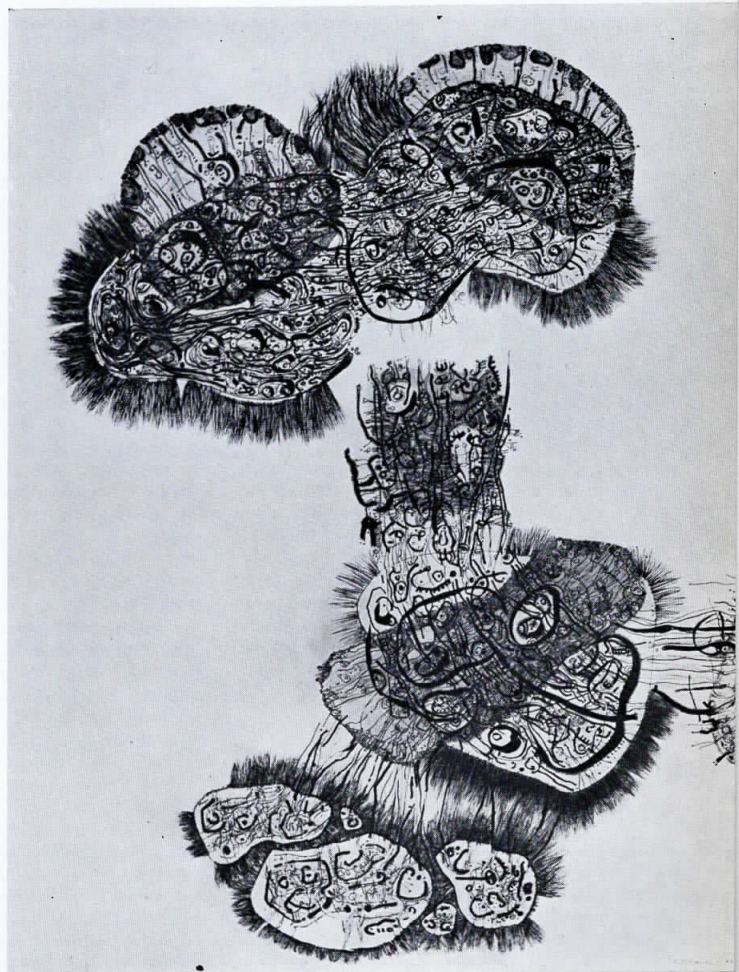
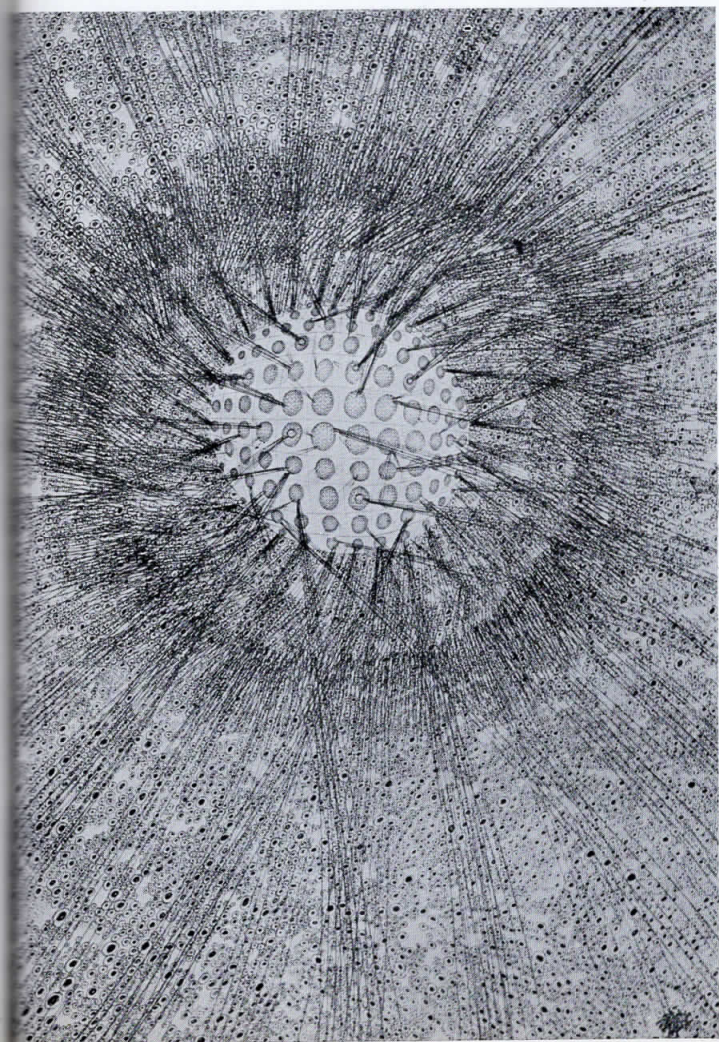
strana 122, desno dole
radimir damjanović-damnjan
 crtež
 1963, tuš i boja

strana 123, levo gore
uroš tošković
životinja II
1963.

strana 123, levo dole
miodrag nagorni
stvaranje vasijskog ploda
1963.

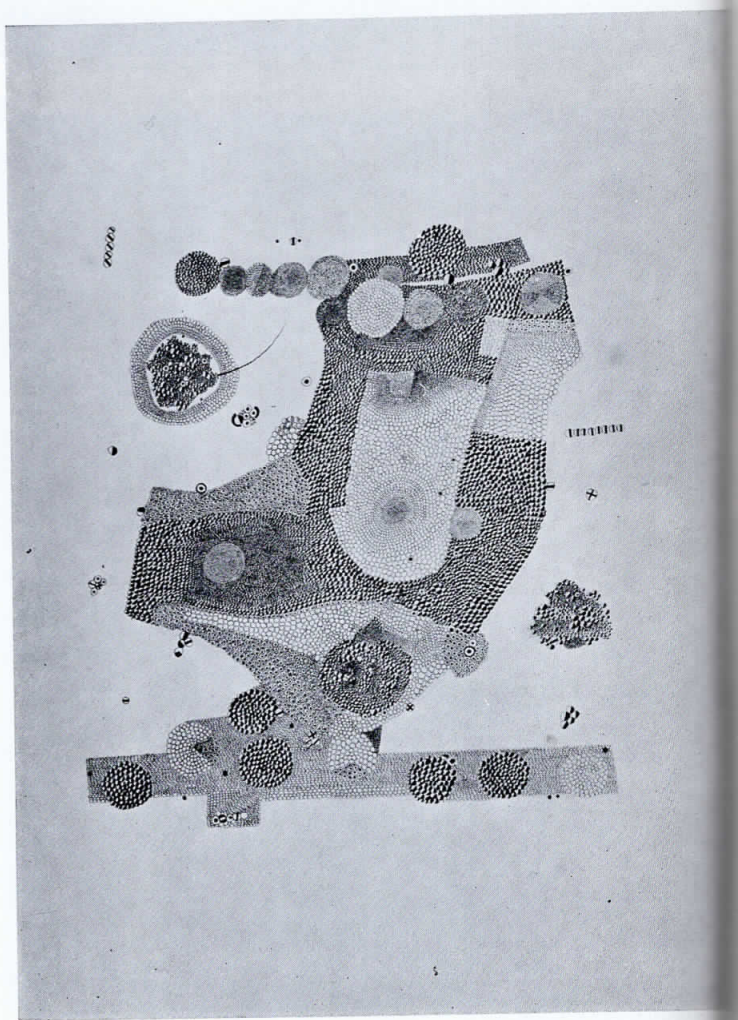
strana 123, desno
ordan petlevski
zapis na pergamentu
1961.

strana 124, levo
vladimir veličković
crtež
1966.

strana 124, desno
miroslav šutej
estetska senzacija
1962.
tuš

svakako su uzrok ovog, ako tako možemo da kažemo, dvojstva u umetnosti Mihaila Petrova. Za ličnost samog umetnika je najznačajnije to da je u tim godinama izabrao široku skalu interesovanja, odnosno izražavanja, održavajući na taj način u svojoj umetnosti otvoren i radoznao put za duže vremena.

Prva samostalna izložba mlade beogradske skulptorke Marine Tadić, s čijim radom smo dosad imali samo nekoliko susreta (Salon 65, Bijenale mladih 66), dozvoljava nam da sada određene konstatacije prve nagoveštaje njenog stvaralaštva. Njena vizuelnost za sada se kreće u okvirima naglašenog interesovanja za probleme materije, sa skoro slikarskom osetljivošću, ali ipak srećno uravnotežene u čvrstu tektoniku masa.

Ovaj problem je primaran u njenoj izražajnosti, tako da je prisustvo nekih uopštenih i deskriptivnih

U posleratnom periodu, zahvaljujući sigurnosti i iskustvu u vladanju tehničkim sredstvima, kao i novim stvaralačkim podsticajima, slikarstvo i grafika Mihaila Petrova zasnovani su na poletnoj viziji uravnoteženoj nizom racionalnih postulata umetnikove mladosti, prisutnih kroz ceo njegov dugogodišnji rad.

momenata u njenoj skulpturi sasvim zanemarljivog efekta. Skulptura Marije Tadić, po nekom opštem duhovnom saglašavanju, nije usamljena u okvirima savremene beogradske skulpture. Već smo imali prilike da konstatujemo da nekoliko skulptora najmlađe beogradske generacije različitom osetljivošću gradi jedan intiman opus, ponekad i sa dalekim reminiscencijama na neke opšte arhajizirajuće vidove izražavanja. Smatramo da i Marina Tadić, u ovim svojim prvim nastojanjima, dopunjuje i otvara nekoliko novih situacija u ovakvom tretmanu i odnosu prema skulpturi.

U predgovoru za katalog izložbe saradnik Muzeja savremene umetnosti u Beogradu J. Denegri, objasnio je povode koji su doveli do ostvarenja ovog značajnog preseka jugoslovenskog crteža.

»Ovom izložbom Muzej savremene umetnosti želi, polazeći od materijala svoje kolekcije, da predstavi neke najznačajnije aspekte jugoslovenskog crteža u rasponu od početka veka do danas. Dok razvitak slikarstva, skulpture i grafike u proteklih pola stoleća u Jugoslaviji danas već možemo sagledati kao homogene i celovite istorijsko-umetničke organizme, sa složenim procesima evolucije, jasnim doprinosima generacija i sasvim definisanim individualnim profilima najznačajnijih umetnika, za crtež se to ne može u potpunosti reći. To je, međutim, i razumljivo: crtež se, izgleda, u našem veku sve manje neguje kao samostalna likovna disciplina u kojoj se direktno manifestuju one ideje odlučne za razvoj stila i sva velika revolucionarna gibanja od impresionizma do danas našla su pogodnije medije svog ispoljavanja u materijalima i oblicima koji su svojstveni slikarstvu ili skulpturi. Ali, s druge strane, crtež je zadržao mnoge specifične vrednosti koje nas upućuju da mu u kompleksu proučavanja niza problema savremene umetnosti moramo pokloniti osobitu pažnju: izgleda da je upravo crtež sačuvao u današnjem stvaralaštvu onu tako dragocenu osobinu neposrednosti, spontanosti i svežine ekspresije koje su u slikarstvu i skulpturi ponekad gubile u njihovim često jako izraženim intelektualističkim pretenzijama. Jer, crtež u maksimalnoj meri podrazumeva direktan postupak, punu koncentraciju, brzo i jasno plastično mišljenje; osim toga crtež je put kojim umetnici današnjice beleže najintimnije reakcije svog bića, svoje najiskrenije opservacije o duhovnim, društvenim i životnim situacijama svog vremena. Konačno, crtež je često bio teren na kojem se prvi put, možda samo u dalekoj slutnji, u duhu umetnika rodio onaj izuzetno plodonosni nagoveštaj ideje koja će kasnije naći svoju detaljniju razradu u drugim materijalima. Zato nam se čini da je nemoguće kompletno sagledati i upoznati jednu istorijsko-umetničku celinu van onih doprinosa koje u fond njenih plastičnih oblika donose dela realizovana u prividno jednostavnom postupku crteža: upotpunjavajući se sa ostalim

disciplinama likovnog izražavanja, crtež sa svoje strane osvetljava kreativne sposobnosti umetnika jednog vremena i jedne sredine i time doprinosi njihovom što jasnijem upoznavanju. Ova izložba ima za cilj da zajedno sa izložbom »Jugoslovenska grafika XX veka«, koja joj je prethodila, upotpuni sliku savremene jugoslovenske umetnosti u stalnoj postavci Muzeja, oslanjajući se pri tom u izboru i komponovanju materijala gotovo isključivo na ona dela koja je Muzej do sada, u relativno kratkom vremenu, uspeo da kolekcionira.

Izložba nesumnjivo spada u najznačajnije koje su u Beogradu u poslednje vreme organizovane. Prvo zbog izuzetnog nivoa jugoslovenskog crteža, što ova izložba u potpunosti otkriva, a drugo zato što ovom izložbom prezentirani crteži omogućuju da se shvate neke posebne, nimalo beznačajne karakteristike pojedinih umetnika. Za istoričare i kritičare materijal izložbe mogao je biti putokaz preko koga se seže najdublje. Rasturen, zanemaren na izložbama (časni izuzeci u poslednje vreme se ULUS sa svojim ne uvek uspehim izložbama crteža i Sombor — Likovna jesen sa Bienalom savremenog jugoslovenskog crteža). Retko u centru pažnje istraživanja razvoja savremene jugoslovenske umetnosti, crtež krije odgovore na mnoga pitanja koja danas stoje otvorena. Pošto je reč o savremenom crtežu izložba je otkrila potrebu sistematskijeg rada na sakupljanju rasturenih dela koja su, zbog teških uslova u kojima su pojedini crteži nastajali, uglavnom na lošem, trošnom materijalu koji zahteva posebnu negu, a zahtevače je sve više u buduće.

U svakom slučaju treba odati priznanje Muzeju savremene umetnosti što je ostvario ovu izložbu istorijskog značaja, a posebno saradnicima Muzeja koji su uspeali da u kratkom vremenskom razmaku od otvaranja Muzeja do danas prikupe tako bogatu i briljantnu kolekciju crteža.

marina
tadić

slobodan ristić

jugoslovenski
crtež
XX
veka

muzej savremene
umetnosti